

DATOS IDENTIFICATIVOS

Desafíos sociais e educacionais das cidades

Materia	Desafíos sociais e educacionais das cidades			
Código	O05M190V01102			
Titulación	Máster Universitario en Desafíos das Cidades			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	5	OB	1	1c
Lingua de impartición	#EnglishFriendly Castelán Galego Portugués			
Departamento				
Coordinador/a	Zabalza Cerdeiriña, María Ainoa			
Profesorado	Alonso Ferreiro, Almudena Zabalza Cerdeiriña, María Ainoa			
Correo-e	mzabalza@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral	A análise e estudo dos fenómenos educativos e sociais en relación ás dinámicas urbanas é un ámbito de crecente interese, máis si temos en conta como estas dinámicas afectan as rutinas e condicións de convivencia en momentos de crises, como o de emerxencia sanitaria recentemente vivido. As cidades contemporáneas presentan desafíos sociais e educacionais múltiples, complexos e heteroxéneos. As oportunidades económicas e sociais que os territorios urbanos albergan nun mundo globalizado e tecnolóxico son diversas. Aí xéranse procesos creativos de diferente orde, con importantes desafíos profesionais, concéntranse talentos e entrecrúzanse culturas, mobilidades e prácticas diversas. Pero estes territorios tamén carrexan, de forma máis ou menos visible, procesos de violencia, e disrupción, desde a elitización dalgunhas zonas, a xentrificación ou a creación de bolsas de pobreza, a exclusión de persoas con discapacidade, que resultan na marxinalización e en desequilibrios sociais e espaciais. Tamén son escenarios por excelencia de resistencia, reivindicacións e loitas sociais. Por outra banda, os fenómenos educativos vinculados ás dinámicas urbanas tiveron un diverso tratamento nas últimas décadas, pero no seu maior parte, concentráronse no campo da pedagogía escolar, cun consecuente reduccionismo e escasa produción de coñecemento sobre as complexidades presentes nas relacións entre as actuais contradicións urbanas e as producións culturais e educacionais locais (Nájera, 2008). Baixo estes orzamentos, esta materia abordará os diferentes desafíos educativos e sociais, analizando as posibles sinerxías xeradas entre as dinámicas urbanas e os fenómenos educativos e sociais. Máis concretamente, no ámbito educativo centraremos na noción de pedagogía urbana, os seus pasos pioneiros e as experiencias fundantes, ampliando o seu percorrido nas últimas décadas e abordando a dimensión investigadora dos problemas da acción educativa nos espazos e territorios urbanos e as boas prácticas que neste campo fóronse desenvolvendo, mentres que os desafíos sociais urbanos que abordaremos na disciplina centraranse en tres ámbitos fundamentais, a exclusión social e a discapacidade no espazo urbano (Tucker et al, 2020), a violencia urbana e os movementos de resistencia e reivindicación social (Graham, 2010; Pavoni & Tulumello, 2020) e a patrimonialización e rexeneración urbana (Bandarin e Van Oers, 2014). Estes temas serán tratados, por unha banda, de maneira analítica e conceptual, cun enfoque global, revisando a literatura internacional, e doutra banda, cun enfoque empírico, abordando as situacións concretas dos territorios urbanos das cidades da rexión atlántica.			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Código

A2	Que o estudiantado saiba aplicar os coñecementos adquiridos e a súa capacidade de resolución de problemas en novas contornas ou pouco coñecidas dentro de contextos máis amplos (ou multidisciplinares) relacionados coa súa área de estudo
A3	Que o estudiantado sexa capaz de integrar coñecementos e enfrentarse á complexidade de formular xuízos a partir dunha información que, sendo incompleta ou limitada, inclúa reflexións sobre as responsabilidades sociais e éticas vinculadas á aplicación dos seus coñecementos e xuízos
A4	Que o estudiantado saiba comunicar as súas conclusións -e coñecementos e razóns últimas que as sustentan- a públicos especializados e non especializados dun modo claro e sen abigüedades
B1	Ser capaz de buscar e seleccionar a información útil necesaria para resolver problemas complexos, manexando con soltura as fontes bibliográficas do campo
B5	Recoñecer a necesidade de desenvolver unha propia perspectiva crítica cos diversos procesos que poden xerar impactos negativos no espazo urbán
C4	Intervir na análise global do desenvolvemento social das cidades
C5	Propor medidas de diagnóstico de situacións e establecemento de plans e propostas de intervención para alcanzar as metas sociais
D1	Expresarse correctamente, tanto de forma oral como escrita, nas linguas oficiais tanto de Portugal como da Comunidade Autónoma de Galiza
D2	Utilizar as ferramentas básicas das tecnoloxías da información e as comunicacións (TIC) necesarias para o exercicio da súa profesión e para a aprendizaxe ao longo da vida
D3	Desenvolverse para o exercicio dunha cidadanía respectuosa coa cultura democrática, os dereitos humanos e a perspectiva de xénero
D4	Desenvolver a capacidade de traballar en equipos interdisciplinares ou transdisciplinares, para ofrecer propostas que contribúan a un desenvolvemento sostible ambiental, económico, político e social
D5	Valorar a importancia que ten a investigación, a innovación e o desenvolvemento tecnolóxico no avance socioeconómico e cultural da sociedade

Resultados previstos na materia

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe
Entender as cidades contemporáneas como ecosistemas educativos, inclusivos e sociais.	A3 C4 C5 D5
Entender a diversidade e interculturalidad como potentes pancas de cambio nos fenómenos educativos.	A2 A3 A4 B1 C4 C5 D3 D4
Comprender procesos e fenómenos de exclusión e marxinalización urbana.	A3 A4 B1 B5 C4 C5 D1 D2 D3 D5
Comprender conceptos e procesos e violencia urbana no mundo contemporáneo.	A2 A3 A4 B1 C4 C5 D1 D2 D5

Entender como os procesos de patrimonialización poden promover a identidade, inclusión e cohesión territorial urbana.	A2 A3 A4 B1 C4 C5 D1 D2 D3 D5
Analizar, avaliar e implementar plans e programas innovadores en pedagogía urbana.	A2 A3 A4 B1 B5 C4 C5 D1 D2 D3 D4 D5
Coñecer os Obxectivos de Desenvolvemento Sustentables das cidades e vinculalos cos desafíos educativos e sociais das cidades contemporáneas.	A2 A3 A4 B1 B5 C4 C5 D1 D2 D3 D4 D5

Contidos			
Tema			
A cidade como ecosistema educativo, inclusivo e social			
Procesos de exclusión e discapacidade no espazo urbano			
A violencia urbana e os movementos e espazos de resistencia e reivindicación			
Diversidade e interculturalidade como riqueza social no contexto urbano			
Procesos educativos para a cohesión urbana e social			
Procesos de exclusión e a discapacidade no espazo urbano			
A dinámica dos territorios urbanos e a patrimonialización dos centros históricos como proceso identitario, de cidadanía e de competitividade urbana			
Cidades educadoras			
Análises de plans e programas innovadores no ámbito nacional e internacional			
Esbozos para unha pedagogía urbana aliñada cos Obxectivos de Desenvolvemento Sustentables das cidades.			

Planificación			
	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Seminario	15	0	15
Obradoiro	15	15	30
Traballo tutelado	10	50	60

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Seminario	O profesorado presenta un tema ao alumnado co obxectivo de facilitar un conxunto de información con alcance concreto
Obradoiro	O profesorado da materia expón ao alumnado un problema ou problemas de carácter práctico cuxa resolución require a comprensión e aplicación dos contidos teórico-prácticos incluídos nos contidos da materia. O alumnado pode traballar a solución aos problemas expostos de forma individual ou en grupos
Traballo tutelado	O profesorado atenderá ao alumnado en sesións de tutorías individualizadas e/ou en grupo dedicadas á orientación no estudo e a resolución de dúbidas sobre os contidos e traballo da materia.
Estudo de casos	Exponse ao alumnado un escenario de traballo, real ou ficticio, que presenta unha determinada problemática. O alumnado debe aplicar os coñecementos teórico-prácticos da materia para buscar unha solución á cuestión ou cuestións expostas. Como norma xeral, o estudo de casos realizarase en grupos. Os distintos grupos de traballo exporán e porán en común as súas solucións.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Seminario	O profesorado atenderán individualmente e/ou en grupo aos estudantes durante todo o proceso de aprendizaxe.
Obradoiro	O profesorado atenderán individualmente e/ou en grupo aos estudantes durante todo o proceso de aprendizaxe.
Traballo tutelado	O profesorado atenderán individualmente e/ou en grupo aos estudantes durante todo o proceso de aprendizaxe.
Estudo de casos	O profesorado atenderán individualmente e/ou en grupo aos estudantes durante todo o proceso de aprendizaxe.

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe
Seminario	Realizaranse exames ou probas escritas ao final da materia ou durante o transcurso da mesma, orientadas especialmente a avaliar a comprensión dos coñecementos traballados nas sesións	40	
Traballo tutelado	Seguimento continuado da evolución do alumnado e do seu traballo no marco da materia, en base a resolución de problemas e participación nas actividades formativas	15	
Estudo de casos	Avaliaranse as solucións propostas polo alumnado ás prácticas expostas. A avaliación de prácticas pode levar a cabo mediante unha corrección por parte do profesorado, unha defensa da solución achegada por parte do alumnado ante o docente correspondente ou unha presentación oral da solución desenvolvida.	45	

Outros comentarios sobre a Avaliación

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Bosch, E. (ed.), **Educación y vida urbana: 20 años de ciudades educadoras**, Santillana, 2008

Graham, S., **Cities Under Siege. The New Urban Militarism**, Verso, 2010

Nájera, E., **Esbozos para una pedagogía urbana pertinente a los desarrollos educativos en las ciudades**, Polis: Revista Latinoamericana, 20, 2008

Bibliografía Complementaria

Bandarin, F., & Van Oers, R. (Eds.), **Reconnecting the city: the historic urban landscape approach and the future of urban heritage.**, John Wiley & Sons, 2014

Páramo, P., **Pedagogía urbana: Elementos para su delimitación como campo de conocimiento.**, Revista Colombiana de Educación, 57(2), 14-27, 2009

Pavoni, A., & Tulumello, S., **What is urban violence?**, Progress in human geography, 44(1), 49-76, 2020

Pergolis, J.C, Orduz, L. F. y Moreno, D., **Relatos de ciudades posibles. Ciudad educadora y escuela: la práctica significativa.**, Idep/Fundaurbana, 2000

Crisp, B.R. & Taket, A., **Sustaining Social Inclusion**, Oxon, 2020

Casanova, H. y Lozano, C. (coords.), **Educación, universidad y sociedad (pg. 16-42).**, Universitat de Barcelona,

Recomendacións

Outros comentarios

Recoméndase asistir e participar activamente nas sesións.
